Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0526U000168

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 29-05-2026

Статус: Запланована

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Якимчук Оксана Іванівна

2. Oksana I. Yakymchuk

Кваліфікація: к. філос. н., професор, 09.00.10

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-2358-5622

Вид дисертації: доктор наук

Аспірантура/Докторантура: ні

Шифр наукової спеціальності: 09.00.10

Назва наукової спеціальності: Філософія освіти

Галузь / галузі знань: Не застосовується

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Не застосовується

Дата захисту: 29-05-2026

Спеціальність за освітою: Психологія

Місце роботи здобувача: Український державний університет імені Михайла Драгоманова

Код за ЄДРПОУ: 44807628

Місцезнаходження: вул. Пирогова, Київ, 01601, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): Д 26.053.16

Повне найменування юридичної особи: Український державний університет імені Михайла Драгоманова

Код за ЄДРПОУ: 44807628

Місцезнаходження: вул. Пирогова, Київ, 01601, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Український державний університет імені Михайла Драгоманова

Код за ЄДРПОУ: 44807628

Місцезнаходження: вул. Пирогова, Київ, 01601, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 14.01.07

Тема дисертації:

1. Філософська рефлексія становлення національної системи освіти в контексті українського державотворення

2. Philosophical reflection on the formation of the national education system in the context of Ukrainian state-building

Реферат/анотація:

1. Актуальність дисертаційного дослідження. Становлення української освіти на шляху державотворення є багаторівневим філософським процесом, в підмурку якого знаходиться переосмислення самої сутності освіти як способу буття нації в історії. Після розпаду СРСР освіта опинилася в точці екзистенційного розлому, що поставив український народ перед складним вибором існування в статусі інструменту чужої ідеології чи розбудови простору власних ідентифікаційних маркерів. Дослідження філософських засад становлення національної системи освіти є нагальною вимогою часу, оскільки освіта виступає ключовим механізмом передачі культурного коду, формування громадянської нації та забезпечення інтелектуального суверенітету держави. Як показує історія, в перші роки незалежності доволі відчутною була суперечність між

декларованою демократизацією, гуманізацією та національною спрямованістю й інерційністю тяглості радянського спадку з його заідеологізованістю освітньої системи, в якій людина була лише засобом відтворення влади. Освіта тривалий час залишалася полем битви між тоталітарним онтологічним функціонуванням системи та демократично автономним суб'єктом, що творить себе й спільноту. Ця колізія породила чимало неузгоджених освітянських рішень, неефективних законів та нормативних актів, які потребують глибокої філософської рефлексії. Болонський процес став спробою вийти з цього замкненого кола, продемонструвавши жест до входження в глобальний простір знання в якому освіта отримала шанс на втрату статусу суто «національного заповідника» і зробила крок в бік відкриття горизонту. Але водночас це породило нову загрозу, що й відбувається, коли глобальне входить в простір локального: ризик розчинення національного в площині ринку компетентностей для глобальної економіки. Україна опинилася перед класичною гадамерівською дилемою: як пройти «злиття горизонтів», не втративши себе? Революція Гідності 2013–2014 рр. і повномасштабна війна з 2022 року стали вирішальним екзистенційним випробуванням. Освіта стала безпосереднім фронтом державотворення. Нова українська школа (НУШ), Закон «Про вищу освіту» 2014-го чи Закон «Про освіту» 2017-го тощо, активно почали адаптовувати європейські стандарти та синтезувати їх із національним досвідом, в який вплетено гідність, відповідальність, солідарність, критичне мислення, які є виразниками національної ментальності, а також відповіддю на травму й загрозу. Українська освіта на шляху державотворення проходить перевірку на міцність через досвід конкретного існування в якому національне відкривається до світу як жива відповідь на питання про свободу, сенс і людяність у часи, коли все це знову поставлено під сумнів. Об'єкт дослідження – система освіти в Україні як динамічний соціокультурний та інституційний феномен. Предмет дослідження – філософські засади, суперечності та соціокультурні детермінанти становлення національної системи освіти в процесі українського державотворення. Мета дослідження полягає у комплексному філософсько-освітньому аналізі еволюції національної системи освіти України, виявленні діалектики глобального та локального в стратегіях її модернізації, а також у концептуалізації аксіологічних і праксеологічних чинників освітнього простору в умовах сучасних цивілізаційних викликів та військової агресії. Методологія дослідження. Основу структури методологій становить застосування комплексного філософсько-освітнього підходу, що об'єднує принципи діалектики, філософської герменевтики та теорії нелінійної динаміки. Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що вперше в українській філософії освіти здійснено цілісну рефлексію становлення національної освітньої системи від етапу подолання тоталітарного спадку до відповідей на екзистенційні виклики війни та переходу до Індустрії 5.0. Доведено, що стратегія модернізації української освіти не може зводитися до лінійного вибору між національною ізоляцією та розчиненням у глобальних трендах; вона вимагає герменевтичного діалогу та відкритості. Обґрунтовано концепт «наукового капіталу» у вітчизняному соціогуманітарному дискурсі та визначено праксеологічні умови його збереження в умовах нестабільності. У першому розділі досліджується сутність формотворчих чинників національної системи освіти в глобальному історичному контексті та специфіка локальних перешкод на шляху до її становлення в Україні. Проводиться компаративний аналіз формування освітніх систем Великої Британії, Німеччини та Франції з урахуванням того, що ці системи органічно виростали з культурно-історичних потреб власних націй, консолідуючи суспільства довкола спільних мовних, релігійних та політичних цінностей. Натомість українська ситуація характеризувалася перманентним перебуванням під владою інших імперій (Польщі, Австро-Угорщини, Росії), що обумовило жорстку політику денаціоналізації, асиміляції та заборони рідної мови.

2. Relevance of the dissertation research. The formation of Ukrainian education on the path of state-building is a multilevel philosophical process, at the foundation of which lies the rethinking of the very essence of education as a mode of the nation's existence in history. After the collapse of the USSR, education found itself at a point of existential fracture, which confronted the Ukrainian people with the difficult choice of existing in the status of an instrument of a foreign ideology or building a space of their own identification markers. The study of the philosophical foundations of the national education system's formation is an urgent requirement of the time, as education acts as a key mechanism for transmitting the cultural code, forming a civic nation, and ensuring the

intellectual sovereignty of the state. As history shows, in the early years of independence, there was quite a palpable contradiction between the declared democratization, humanization, and national orientation, and the inertia of the Soviet legacy with its over-ideologized educational system, in which a person was merely a means of reproducing power. Education remained for a long time a battlefield between the totalitarian ontological functioning of the system and the democratically autonomous subject that creates itself and the community. This collision generated many uncoordinated educational decisions, ineffective laws, and normative acts that require deep philosophical reflection. The Bologna Process became an attempt to break out of this vicious circle, demonstrating a gesture towards entering the global space of knowledge in which education received a chance to lose its status as a purely «national reserve» and took a step towards opening the horizon. But, at the same time, this generated a new threat, which is what happens when the global enters the space of the local: the risk of dissolving the national within the plane of the competency market for the global economy. Ukraine faced a classic Gadamerian dilemma: how to undergo a «fusion of horizons» without losing oneself? The Revolution of Dignity in 2013–2014 and the full-scale war since 2022 became a decisive existential test. Education became a direct front of state-building. The New Ukrainian School (NUS), the 2014 Law «On Higher Education», or the 2017 Law «On Education», etc., actively began to adapt European standards and synthesize them with national experience, interweaving dignity, responsibility, solidarity, and critical thinking, which are expressions of the national mentality as well as a response to trauma and threat. Ukrainian education on the path of state-building is undergoing a test of endurance through the experience of concrete existence in which the national opens up to the world as a living answer to the questions of freedom, meaning, and humanity in times when all this is again questioned. The object of research is the education system in Ukraine as a dynamic socio-cultural and institutional phenomenon. The subject of research is the philosophical foundations, contradictions, and socio-cultural determinants of the formation of the national education system in the process of Ukrainian state-building. The purpose of the research consists in a comprehensive philosophical and educational analysis of the evolution of the national education system of Ukraine, identifying the dialectics of the global and the local in strategies for its modernization, as well as conceptualizing the axiological and praxeological factors of the educational space under the conditions of modern civilizational challenges and military aggression. Research methodology. The basis of the methodological structure is the application of a comprehensive philosophical and educational approach that combines the principles of dialectics, philosophical hermeneutics, and the theory of nonlinear dynamics. The scientific novelty of the obtained results lies in the fact that, for the first time in the Ukrainian philosophy of education, a holistic reflection on the formation of the national educational system has been carried out, ranging from the stage of overcoming the totalitarian legacy to answering the existential challenges of war and the transition to Industry 5.0. It has been proven that the modernization strategy of Ukrainian education cannot be reduced to a linear choice between national isolation and dissolution in global trends; it requires a hermeneutic dialogue and openness. The concept of «scientific capital» within the domestic socio-humanitarian discourse has been substantiated, and the praxeological conditions for its preservation in conditions of instability have been determined. The first chapter explores the essence of the formative factors of the national education system within a global historical context and the specifics of local obstacles to its formation in Ukraine.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Теоретичне узагальнення і вирішення важливої наукової проблеми

Публікації:

- 1. Yakymchuk, Oksana. (2021) Moral Paradoxes of Emerging Technologies in the Education Sector. Philosophy and Cosmology, Volume 27, 163–173. (у співавт. з Trynyak, Maya).
- 2. Yakymchuk, Oksana. (2022) Pre-Critical Kant on the Anthropological Basis of the Enlightenment Project. Anthropological Problems in the History of Philosophy, No. 22, 141–149. (у співавт. з Malivskyi, Anatolii).
- 3. Yakymchuk, Oksana. (2024) Philosophical Foundations of Education Development in the Era of Industry 5.0. Philosophy and Cosmology, Volume 33, 173-182.
- 4. Yakymchuk Oksana. (2024) The Challenges to the Loss of Educational Capital in Ukraine through the Lens of Identity Threats. Studia Warminskie, Vol.61, 173-181.
- 5. Yakymchuk, Oksana. (2021) Professional competence building of the entrepreneurs through improving the quality of business education. International Journal of Entrepreneurship, 25(7). (у співавт. Slyusarenko, N.; Vlasenko, O.; Gryshchenko, T.; Stanislavchuk, N.).
- 6. Yakymchuk, Oksana. (2021) Influence of PNF therapy on the active range of motion in proximal humerus gunshot injury patients. Sport Mont, 19, 177–181. (у співавт. Kalinkina, O.; Lazarieva, O.; Kalinkin, K.; Maistruk, M.)
- 1. Якимчук Оксана. Роль освіти в становленні національної свідомості українського народу (на основі творчості М. Драгоманова, І. Франка, М. Пирогова). Вища освіта України, 2018, Вип. № 3, С. 34–38.
- 2. Якимчук Оксана. Значення «Національної доктрини розвитку освіти у XXI столітті» як засадничого документу для української освітньої системи. Вища освіта України, 2018, Вип. № 4, С. 38–43.
- 3. Якимчук Оксана. Основні ознаки та суперечності розвитку української освіти за радянського періоду. Мультиверсум. Філософський альманах, 2018. Вип. 3–4 (165–166), С. 189–200.
- 4. Якимчук Оксана. Ключові суперечності становлення української системи освіти. Гілея: науковий вісник, 2018, Вип. 137, С. 267–270.
- 5. Якимчук Оксана. Історичне значення та суперечності реалізації Державної національної програми «Освіта» («Україна XXI століття»). Освітній дискурс: збірник наукових праць, 2018, Вип. 8 (9–10), С. 80–91.
- 6. Якимчук Оксана. Соціокультурні та економіко-політичні передумови створення Державної національної програми «Освіта» («Україна XXI століття»). Вісник Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди, 2018, Вип. 51, С. 161–172.
- 7. Якимчук Оксана. Європейський вектор розвитку української освіти в період утворення незалежності. Проблеми соціальної роботи: філософія, психологія, соціологія, 2018, Вип. № 2 (12), С. 88–95.
- 8. Якимчук Оксана. Досягнення та суперечності реалізації «Національної доктрини розвитку освіти у XXI столітті». Вища освіта України, 2019, Вип. № 1, С. 62–67.
- 9. Якимчук Оксана. Філософія єдності знань, компетентностей і цінностей в новій українській школі. Освітній дискурс: збірник наукових праць, 2020, Вип. 29 (12), С. 36–46.
- 10. Якимчук Оксана. Реформа освіти: філософія, методологія, практика. Політичний вісник: збірник наукових праць, 2020, Вип. № 85, С. 102–110.
- 11. Якимчук Оксана. The Increasing of School Attractiveness as a Key Problem of Its Renovation in the Period of Social Changes. Humanities Studies, 2020, Вип. 6 (83), С. 124–135.
- 12. Якимчук Оксана. Реформа української освіти: 2007–2015 рр. Вища освіта України, 2020, Вип. № 2, С. 25–29.
- 13. Якимчук Оксана. Компетентнісний підхід в освіті: українські реалії. Вища освіта України, 2020, Вип. № 3, С. 19–25.
- 14. Якимчук Оксана. Філософія привабливості школи та позашкілля. Humanities Studios: Pedagogy, Psychology, Philosophy, 2021, Т. 12, № 2, С. 95–104.
- 15. Якимчук Оксана. Концептуалізація розвитку вітчизняної школи: філософія, теорія, практика (за проєктом «Нова українська школа»). Humanities Studios: Pedagogy, Psychology, Philosophy, 2021, Т. 9, № 1, С. 141–151.
- 16. Якимчук О. І. Філософські засади стратегії збереження освітнього капіталу в умовах війни. Культурологічний альманах, 2024, №4, С. 287–292.

- 17. Якимчук Оксана. Вплив сім'ї на виникнення психосоматичних розладів у дітей молодшого шкільного віку (у співавт. з Ханецька Т. І.). Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, Серія 12, 2021, Вип. 14 (59), С. 90–104.
- 18. Якимчук Оксана. Психологічні особливості професійного вигорання особистості. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, Серія 12, 2021, Вип. 16 (61), С. 110–119.
- 19. Якимчук О.І. Трансверсальний поворот у філософії освіти XXI століття. Актуальні проблеми філософії та соціології, 2024, Вип. 50, С. 119-123.
- 20. Якимчук Оксана. Особливості психодіагностики та психотерапії відхилень у психічному розвитку особистості (у співавт. з Мозгова Г., Поліщук С.). Science and Education, 2025, № 1, С. 13–22.
- 21. Якимчук О. Трансверсальний підхід в освіті України: перспектива подолання нестабільності. Науково-теоретичний альманах Грані, 2025, Вип. 28(2), С. 50-55.
- 22. Якимчук О. Модернізація української освіти в умовах глобальних викликів і локальної культурної вкоріненості. Вісник КАІ. Серія: Філософія. Культурологія. 2025. № 2 (42). С. 74-79.
- 23. Якимчук О. Філософські стратегії української освіти як інструменту збереження та розвитку наукового капіталу. Освітній дискурс: Збірник наукових праць. 2026. №52 (1-2). С. 94-102

Наукова (науково-технічна) продукція:

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПІВ:

Впровадження результатів дисертації: Впроваджено

Зв'язок з науковими темами:

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Карпець Любов Анатоліївна

2. Lubov A. Karpets

Кваліфікація: д. філ. н., професор, 09.00.09

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-4263-7806

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Харківська державна академія фізичної культури

Код за ЄДРПОУ: 02928261

Місцезнаходження: вул. Клочківська, Харків, Харківський р-н., 61058, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство молоді та спорту України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Радіонова Наталія Василівна

2. Nataliia V. Radionova

Кваліфікація: д. філ. н., професор, 09.00.10

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-7624-5539

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

Код за ЄДРПОУ: 02125585

Місцезнаходження: вул. Алчевських, Харків, Харківський р-н., 61002, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Бойко Анжела Іванівна

2. Anzhela I. Boiko

Кваліфікація: д. філ. н., професор, 09.00.10

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-6414-2214

Додаткова інформація: https://scholar.google.ru/citations?user=XWseAAgAAAAJ&hl=ru

Повне найменування юридичної особи: Черкаський державний технологічний університет

Код за ЄДРПОУ: 05390336

Місцезнаходження: бульвар Шевченка, Черкаси, Черкаський р-н., 18006, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти

VIII. Заключні відомості

Власне Прізвище Ім'я По-батькові голови ради Андрущенко Віктор Петрович

Власне Прізвище Ім'я По-батькові головуючого на засіданні Андрущенко Віктор Петрович

Відповідальний за підготовку облікових документів Кліваденко Наталія Іванівна

Реєстратор Юрченко Тетяна Анатоліївна

Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є відповідальним за реєстрацію наукової діяльності

Юрченко Тетяна Анатоліївна